

We are now going to switch to the first Perek:

Do the first daf and a half Bekius until 3a "דייק ולא אתי לאורועי נפשיה" 3a

תלמוד בבלי מסכת גיטין פרק א - המביא גט [המתחיל בדף ב עמוד א]
[דף ב עמוד א] /מתני'/. המביא גט ממדינת הים, צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם, רבן גמליאל
אומר: אף המביא מן הרקם ומן החגר, ר' אליעזר אומר: אפילו מכפר לודים ללוד, וחכ"א: אינו צריך
שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם אלא המביא ממדינת הים והמוליך. והמביא ממדינה למדינה במדינת
הים, צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם, רשב"ג אומר: אפילו מהגמוניא להגמוניא. ר' יהודה אומר:
מרקם למזרח, ורקם - כמזרח, מאשקלון לדרום, ואשקלון - כדרום, מעכו לצפון, ועכו - כצפון; ר"מ אומר:
עכו - כארץ ישראל לגיטין. המביא גט בארץ ישראל, אינו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם; ואם יש
עליו עוררים - יתקיים בחותמיו.

גמ'. מ"ט? רבה אומר: [דף ב עמוד ב] לפי שאין בקיאיין לשמה, רבא אומר: לפי שאין עדים מצויין לקיימו.
מאי בינייהו? איכא בינייהו, דאתיוהו בי תרי; אי נמי, ממדינה למדינה בארץ ישראל; אי נמי, באותה
מדינה במדינת הים. ולרבה, דאמר לפי שאין בקיאיין לשמה, ליבעי תרי, מידי דהוה אכל עדיות שבתורה!
עד אחד נאמן באיסורין. אימור דאמרינן עד אחד נאמן באיסורין, כגון חתיכה ספק של חלב ספק של שומן,
דלא איתחזק איסורא, אבל הכא דאיתחזק איסורא דאשת איש הוי דבר שבערוה, ואין דבר שבערוה
פחות משנים! רוב בקיאיין הן. ואפילו לר"מ דחייש למיעוטא, סתם ספרי דדייני מיגמר גמירי, ורבנן הוא
דאצרוך, והכא [דף ג עמוד א] משום עיגונא אקילו בה רבנן. האי קולא הוא? חומרא הוא, דאי מצרכת ליה
תרי - לא אתי בעל מערער ופסיל ליה, חד - אתי בעל ומערער ופסיל ליה! כיון דאמר מר: בפני כמה נותנו
לה? רבי יוחנן ור' חנינא, חד אמר: בפני ב', וחד אמר: בפני ג', מעיקרא מידק דייק ולא אתי לאורועי
נפשיה. ולרבא, דאמר לפי שאין עדים מצויין לקיימו, ליבעי תרי, מידי דהוה אקיום שטרות דעלמא! עד א'
נאמן באיסורין. אימר דאמרינן עד אחד נאמן באיסורין, כגון חתיכה ספק של חלב ספק של שומן, דלא
איתחזק איסורא, אבל הכא איתחזק איסורא דאשת איש הוי דבר שבערוה, ואין דבר שבערוה פחות מב'
בדין הוא דבקיום שטרות נמי לא ליבעי, כדר"ל, דאמר ר"ל: עדים החתומים על השטר - נעשו כמי
שנחקרה עדותן בב"ד, ורבנן הוא דאצרוך, והכא משום עיגונא אקילו בה רבנן. האי קולא הוא? חומרא
הוא, דאי מצרכת ליה תרי - לא אתי בעל מערער ופסיל ליה, חד - אתי בעל ומערער ופסיל ליה! כיון
דאמר מר: בפני כמה נותנו לה? רבי יוחנן ורבי חנינא, חד אמר: בפני שנים, וחד אמר: בפני ג', מעיקרא
מידק דייק ולא אתי לאורועי נפשיה.

רש"י מסכת גיטין דף ב עמוד ב
לפי שאין בקיאיין לשמה - אין בני מדינת הים בני תורה ואין יודעין שצריך לכתוב הגט לשם האשה וקרא
כתיב וכתב לה ספר כריתות (דברים כד) לה דהיינו לשמה הילכך אומר השליח בפני נכתב ובפני נחתם
וממילא שיליין ליה אם נכתב לשמה והוא אומר אין ולקמיה מפרש מאי טעמא לא אצרכוהו נמי למימר
לשמה.

רש"י מסכת גיטין דף ג עמוד א

משום עיגונא אקילו בה - להימניה לשליח.

האי קולא היא - בתמיה.

דאי מצרכת תרי - למימר לשמה תו לא מצי בעל לערער השתא אתי ומערער ואוקי חד לבהדי חד.

כיון דאמר מר - לקמן /גיטין/ (דף ה:).

בפני כמה נותנו - שליח זה לאשתו ואומר בפניהם בפני נכתב בפני שנים וכו'.

מעיקרא מידק דייק - השליח כשמקבלו מיד הבעל ויודע בו שברצון מגרשה ולא יבא ויערער עוד ואי נמי

עורר אינו נאמן דודאי דק במילתא שפיר.

תוספות מסכת גיטין דף ג עמוד א

חד אתי בעל מערער ופסיל ליה - יש לפרש דפסיל ליה ממש אף על גב דלא מהימן וליכא אלא לעז

בעלמא מיפסל וא"ת א"כ מאי ס"ד דמהני בפני נכתב כיון דאכתי איכא לעז וי"ל דס"ד דמהני דרוב פעמים

לא יוציא שיסבור שלא יאמינוהו ומיהו אי מפיק ליה מיפסל ולמאי דס"ד הא דקתני אם יש עליו עוררין

יתקיים בחותמיו קאי נמי אהמביא גט ממדה"י ומשני מידק דייק ולא אתי בעל לערער ואפי' אם יערער לא

יאמינוהו וליכא לעז כלל ומיהו אין נראה לר"י לפרש כן שיהא פסול משום לעז בעלמא כיון דקים לן שהוא

כשר ועוד מדלא תנן ברישא המביא גט ממדה"י אם יש עליו עוררין וכו' כדקתני בסיפא ונראה לפרש

ופסיל ליה היינו שיאמינוהו ללעז אבל מ"מ הגט כשר.

What is the relationship of the various "קולות" and "חומרות" what are we being מקיל on and how are we doing it at the various stages of the גמרא.

How is the תקנה of נחתם ובפני נכתב supposed to help?

Why does the Masechta start with the takkana dirabanan of נחתם ובפני נכתב during delivery of a גט? Instead of the 9th perek which seems to be the logical topics to start from?

Recently we had another case of משום עגונה הקילו regarding the signing of witnesses with ink over temporary text.

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף יט עמוד א

בעא מיניה ריש לקיש מר' יוחנן: עדים שאין יודעים לחתום, מהו שיכתבו להם בסיקרא ויחתמו? כתב

עליון כתב, או אינו כתב? א"ל: אינו כתב. א"ל: והלא לימדתנו רבינו, כתב עליון כתב לענין שבת! א"ל: וכי

מפני שאנו מדמין נעשה מעשה? איתמר: עדים שאין יודעים לחתום, רב אמר: מקרעין להם נייר חלק

וממלאים את הקרעים דיו, ושמואל אמר: באבר. באבר סלקא דעתך? והתני רבי חייא: כתבו באבר,

בשחור, ובשיחור - כשר! לא קשיא: הא באברא, הא במיא דאברא. רבי אבהו אמר: במי מילין. והתני רבי

חנינא: כתבו במי טריא ואפצא - כשר! ל"ק: הא דאפיץ, הא דלא אפיץ, שאין מי מילין ע"ג מי מילין. רב

פפא אמר: ברוק. וכן אורי ליה רב פפא לפפא תוראה: ברוק. וה"מ בגיטין, אבל בשטרות לא, דהווא דעבד עובדא בשאר שטרות, ונגדיה רב כהנא.

{יט עמוד ב} תניא כוותיה דרב: עדים שאין יודעין לחתום, מקרעין להן נייר חלק וממלאים את הקרעים דיו; אמר רבן שמעון בן גמליאל: בד"א - בגיטי נשים, אבל בשחרורי עבדים ושאר כל השטרות, אם יודעין לקרות ולחתום - חותמין, ואם לאו - אין חותמין. קרייה מאן דכר שמה? חסורי מיחסרא והכי קתני: עדים שאין יודעין לקרות - קורין לפנייהם וחותמין, ושאיין יודעין לחתום כו'; אמר ר"ש בן גמליאל: במה דברים אמורים - בגיטי נשים, אבל שחרורי עבדים ושאר כל השטרות, אם יודעין לקרות ולחתום - חותמין, ואם לאו - אין חותמין. א"ר אלעזר: מ"ט דרבן שמעון בן גמליאל? שלא יהו בנות ישראל עגונות. אמר רבא: הלכה כרשב"ג, ורב גמדא משמיה דרבא אמר: אין הלכה. ואלא כמאן? כרבנן,

רש"י מסכת גיטין דף יט עמוד א

בגיטין - משום עיגונא כדלקמן דלא משכחינ' סהדי בקיאי ובתוך כך יפרש זה לים או ימות ותיזקק ליבם. אבל בשאר שטרות - יחזיר אחר העדים בקיאים לחתום.

רש"י מסכת גיטין דף יט עמוד ב

כוותיה דרב - דאמר מקרעין להן נייר. כרבנן - דמכשירי לכולהו.

רמב"ם הלכות גירושין פרק א הלכה כג

העדים שחותמין על הגט צריכין להיותם יודעים לקרות ולחתום, אם אינם יודעים לקרות קוראין בפניהם והן חותמין, והוא שיכירו לשון הגט, ואם אינם יודעים לחתום רושמיין להם הנייר ברוק וכיוצא בו מדבר שאין רשומו מתקיים והן כותבין על הרושם, ואין עושין כן בשאר שטרות, קל הוא שהקלו בגיטי נשים כדי שלא יהיו בנות ישראל עגונות **הואיל וחתומת העדים בגט מדבריהם** כמו שביארנו.

רמב"ם הלכות מלוה ולוה פרק כד הלכה ו

עדים שאין יודעין לחתום וקרעו להן נייר חלק וחתמו על הרשום מכין אותן מכת מרדות והשטר פסול.

לחם משנה הלכות גירושין פרק א הלכה כג

הואיל וחתומת העדים בגט מדבריהם. כלומר דרבנן הוא דתקנו משום דלמא מייתי עדי מסירה אבל לעולם בעינן עדי מסירה ואם כן כיון דאינו אלא תקנה משום דלמא מייתי בהא הקילו אבל בעדי חתימה לחוד ודאי דסבירא ליה לרבינו דהוא מדאורייתא כמבואר למעלה:

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף לד עמוד ב

מתני'. אין אלמנה נפרעת מנכסי יתומים אלא בשבועה. נמנעו מלהשביעה, התקין ר"ג הזקן, שתהא נודרת ליתומים כל מה שירצו וגובה כתובתה. העדים חותמין על הגט, מפני תיקון העולם. והלל התקין פרזבול, מפני תיקון העולם.

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף לו עמוד א

והעדים חותמין על הגט, מפני תיקון העולם. מפני תיקון העולם? דאורייתא הוא, דכתיב: וכתוב בספר וחתום! אמר רבה: לא צריכא לרבי אלעזר, דאמר: עדי מסירה כרתי, תקינו רבנן עדי חתימה מפני תיקון העולם, דזמנין דמייתי סהדי, אי נמי זימנין דאזלי למדינת הים. רב יוסף אמר: אפי' תימא לר' מאיר, התקינו שיהא עדים מפרשין שמותיהן בגיטין, מפני תיקון העולם; כדתניא: בראשונה היה כותב אני פלוני חתמתי עד, אם כתב ידו יוצא ממקום אחר - כשר, ואם לאו - פסול, אמר רבן גמליאל: תקנה גדולה התקינו, שיהיו מפרשין שמותיהן בגיטין, מפני תיקון העולם. ובסימנא לא? והא רב צייר כורא, ורבי חנינא צייר חרותא, רב חסדא - סמך, ורב הושעיא - עין, רבה בר רב הונא צייר מכותא! שאני רבנן, דבקיאיין סימנייהו.

פני יהושע מסכת גיטין דף יט עמוד ב

מיהו בעיקרא דמילתא יש לדקדק תינח במקרעין אליבא דרבינו חננאל הוי שפיר כתב שיוכל לקיים משא"כ באבר או ברוק נראה ברור שאי אפשר בעולם לקיים חתימת ידי עדים שהכל מכתב הראשונים הוא וכן במקרעין לפירש"י א"כ היאך מכשרינן בגיטין הא כתב שאין יכול לקיים הוא, וצ"ל דלא איכפת לן בהכי דהא לכתחילה לא חיישינן לטענת מזוייף ולא מצרכינן קיום אלא כשמערער הבעל א"כ אפילו לשיטת ר"ת [לעיל ד' ע"א] דלעולם בעינן עידי מסירה בגיטין אפ"ה אתי שפיר הסוגיא דהכא דמשום תקנות עגונות מכשרינן בעדים שאין יודעים לחתום ע"י מקרעין או אבר ורוק דזימנין דמייתי עידי מסירה או אזלי למדינת הים ולא תוכל לינשא משא"כ עכשיו כשחותמין העדים אף על גב שלא יוכל להתקיים אפ"ה תוכל לינשא כיון דבליכא עירעור הבעל לא חיישינן לזיוף, והא דמכשרי רבנן אף בשאר שטרות נראה דנפ"מ לענין לגבות ממשועבדים אם העדים קיימין ומעדין בעצמן על כתב ידן דאל"כ פשיטא דאין גובה ממשעבדי דטענינן מזוייף כיון שאי אפשר לקיים דהכל כתב הראשונים הם והראשונים ודאי קרובים או פסולים הם מדלא חתמו בשם עצמן אלא ע"כ דבהכי איירי ואפ"ה פוסל רשב"ג לענין משעבדי דלאו שטרא מיקרי, כן נראה לי:

((חידושי ר' נחום מסכת גיטין דף יט עמוד ב

שצ) תניא כותיה דרב וכו' אמר רשב"ג בד"א בגיטי נשים וכו' שלא יהו בנות ישראל עגונות, בתוס' לעיל די"א כתבו דרשב"ג כר"א ס"ל דע"מ כרתי, וצ"ע לשיטתם מאי עיגונא איכא הא בלא"ה איכא עידי מסירה וסגי בהו לאשווי שטרא. והנה לשי' הרי"ף וסיעתו דלר"א ע"ח נמי כרתי לק"מ, די"ל דחיישי' שלא יהיו עדי מסירה מזומנים וילך הבעל למדה"י, ומשו"ה תקנו להקל דיהני רוק, אולם לשי' התוס' דלעולם בעינן ע"מ צ"ע מאי עיגונא איכא.

וע"ד הפשט צ"ל דאע"ג דאפ' לגרשה בע"מ מ"מ איכא חשש עיגונא שלא תוכל להנשא עפ"י הגט לאחר מכן. דאם ימותו הע"מ או ילכו למדה"י לא תוכל האשה להביאם להנשא על פיהם, ומשו"ה תקנו דחותמין לפניהם ברוק.

ובאופן אחר י"ל, דהנה בתוס' לעיל בד"ד מדויק דכל מאי דס"ל דאליבא דר"א לא מהני ע"ח הוא רק למאן דס"ל דהלכה כר"א אף בשאר שטרות, אבל למאן דס"ל דאין הלכה כמותו בשאר שטרות ה"ה דמהני בגט

ע"ח לחוד, דבשאר שטרות חזינן דע"ח ג"כ מהני לאשווי שטרא (עי' לעיל אות צ"ד). ולפי"ז הקו' מעיקרא ליתא, דהרי כבר כתבו התוס' בדי"א דרשב"ג ס"ל כר"א בגיטין ולא בשאר שטרות, ונמצא דלדידיה מהני ע"ח לחודיה.

אכן כ"ז הוא רק להחולקים על ר"ת דבגונא דאיכא ע"ח א"צ עידי חלות, אבל לשי' ר"ת בד"ד דגם לר"מ בעי' עדים בשעת המסירה לקיומי מילתא מוכרח דאיירי בדאיכא ע"מ, והדק"ל אמאי בעי' לע"ח הא הע"מ עצמם מהני לאשווי שטרא, וע"כ צ"ל כהאופן הא' דחשש עיגונא היינו שלא תוכל להביא את הגט לראיה לאחמ"כ להנשא על פיו.

שצא) ומדברי הרמב"ם נראה דבגונא דליכא ע"מ אין רושמיין לפנייהם ברוק, דהנה ברמב"ם בפ"א מהל' גירושין הכ"ג הביא להך דינא דרשב"ג וז"ל העדים שחותמין על הגט צריכין להיותם יודעים לקרות ולחתום וכו' ואם אינם יודעים לחתום רושמיין להם הנייר ברוק וכיוצא בו מדבר שאין רשומו מתקיים והן כותבין על הרושם, ואין עושין כן בשאר שטרות קל הוא שהקלו בגיטי נשים כדי שלא יהיו בנות ישראל עגונות הואיל וחתומת העדים בגט מדבריהם כמו שביארנו עכ"ל. ועי' בלח"מ שם שכתב דלפי"ד הרמב"ם נמצא דהך דינא נא' דוקא בגונא דאיכא עדי מסירה, אבל בלא ע"מ בעי' להחתימה מן התורה ובכה"ג אין רושמיין להם ברוק, וכ"כ הב"ש בסי' ק"ל סקכ"ח. ולפי דבריו א"א לומר כמש"נ דחשש עיגונא היינו בדליכא ע"מ, וע"כ צ"ל כמש"נ באופן הא' דחיישי' שמא ימותו הע"מ או ילכו למדה"י ולא תוכל להנשא עפ"י הגט. ובעיקר מש"כ הרמב"ם דהך קולא נא' רק בגונא דאיכא ע"מ וחתומת הגט מדבריהם יעוי' במש"נ בזה לעיל בד"ט ע"ב (אות ר"ח)).
